

Nyilvános pályázat a szegedi színházra.

— Győzött Gerle indítványa. —

(Saját tudósítónktól.) Ma is forró levegő töltötte meg a közgyűlési termet. Az érdeklődés általában nagyobb volt, mint tegnap, a padsorok teltebbek, a karzat és a páholy roskadáig zsúfolt, a bizottsági termék ajtajánál kíváncsi csoportok ágaskodnak, színeszek, hivatalnokok, városi alkalmazottak. Meglátszik az arcokon, hogy mindenki újabb viharok előszelét érzi és várja. Tomboló, zajos és indulatos jelenetekben ugyancsak bővelkedett a mai közgyűlés is s a bizottsági tagok többsége türelmetlenül hallgatta azokat a szónokokat, akik a tanács javaslata mellett szólaltak föl. Ismét „Szavazzunk!” kiáltással alkartak véget vetni a beszédeknek. A közgyűlés óriási többsége állott föl igen szavazásra, amikor az elnök Gerle Imre dr. indítványát szavazás alá bocsátotta. Nagy éljenzés zúgott ekkor a teremben, de Gerle Imre dr. mai beszédében is néhány pikánsabb részletével frenetikus tapsra ragadtatta a városatyák túlnyomó számát. Nevezetesen a szinügyi bizottság egy pár kulisszabéli dolgát dobta a közgyűlés asztalára, ami erősen belenyilalt Gaál Endre dr. szívébe. Gaál Endre dr.-nak különben ma alaposan kijutott az elismerésből; nemcsak „szinügyiéri” tevékenységeért, hanem kulturtanácsos létére nyelvi magyarságaért is. Végig érdekes, sőt izgalmas volt a közgyűlés, amíg a színház ügyét le nem tárgyalták. Azután, hogy a vizórák ügyére került a sor, egyszerre megcsappant mind a városatyák, mind a közönség száma, az előadó gyorsan elhadarta a referátumot, egy városatya rövid lélekzetű felszólalásban reflektált a tanácsi előterjesz-

tésre, azután az elnök a közgyűlést berekesztette és a folytatását holnap délután 4 órára halasztotta.

Lázár György dr. elnök megnyitja az ülést és a jegyzőkönyv felolvasása után a színházi szerződés dolgában felszólalásra jelentkező városatyákat, hogy sorrend szerint adják elő mondanivalójukat.

Dobay Gyula dr. szól elsőnek. Felszólalásának az a célja, hogy a közgyűlés határozatát kellő mederbe terelje a színház ügyében. Azt kell tekintetbe venni, hogy itt egy két oldalú jogügyletről, egy szerződésről van szó, amely kötött Szeged város közönsége és Almássy Endre szinigazgató között. Harmadik faktor, mint ahogy sokan állítják, itt nincs, ezt sem a tanács, sem a szinügyi bizottság nem vindikálhatja magának. Az a kérdés már most, hogy a közgyűlés előtt fekvő indítványok jogi szempontból megállhatják-e a helyüket, vagy sem. Az ő véleménye szerint nem, mert a közgyűlés jogi megbízatást, vagyis képviseleti jogot adott a tanácsnak a színházi szerződés dolgában, de ezt a jogot mindenkor visszavonhatja az, aki adta. Semmiféle tekintetben nem különbözik az más jogtól és megszűnik abban a percben, amikor azt a megbízó visszavonja. A közgyűlés ezt megteheti akként, hogy képviseletét a szinigazgatóval szemben nem bizza többé a tanácsra. Az indítványa tehát az, hogy mondja ki a közgyűlés, hogy a színház bérbeadására vonatkozólag megkötött szerződés első pontjában Szeged város tanácsától megvonja és úgy határoz, hogy adassék ki az ügy a tanácsnak, amely tegyen előtanulmányokat arra nézve, meghosszabbítható-e Almássy szerződése vagy sem s ehhez képest hozza javaslatát a közgyűlés elé. Kéri indítványa elfogadását, mert — ugymond, — ez az egyedüli lehetséges álláspont.

— A parlamenti illem szempontjából — folytatta Dobay dr. — Balassa Armin dr. beszédével kellene foglalkoznom, miután azonban még nincs itt, a saját érdekében nem foglalkozom vele. Beszéde további során Balassa Armin dr. tegnapi beszédét kritizálja,

majd Wimmer Fülöp felszólalásával kapcsolatban azt mondja, nem érti Wimmer eljárást abban a tekintetben, hogy mi késztette álláspontja megváltoztatására.

Gaál Endre dr. előadó felszólalása következett ezután. Azzal kezdte, hogy tizenkét év óta kulturtanácsos Szegeden és nagyon sok szinügyi vitában vett már részt, de a város közönségének nincsen olyan kérdése, amely akkora emóciókat váltana ki az emberekből, mint éppen a színház ügye. Ő ezt mindenestre haladásnak tekint a multhoz képest és örül annak, hogy a színház ügyeit a közgyűlésen tárgyilagosa vita keretében szövegeszik. Foglalkozik ezután Gerle Imre dr. beszédével. Gerle ur — mondotta — kifogásokat tesz az ellen, hogy a megkötött szerződés alapján működik a szinigazgató, valamint rosszak a színelőadások, operaelőadások, népszínművek nincsenek, stb. Gerle Imre dr. ugyanezeket a vádakát hangoztatta annak idején Janovics ellen is. Akkor ő — Gaál — igen fontosnak, a köz érdekében állónak tartotta Gerle felszólalását és sietett a tanácsnak javaslatot tenni, hogy Gerle Imre dr.-t válasszák be a szinügyi bizottságba, hogy ott neki is módja és alkalma legyen Gerle dr. kívánságait figyelembe venni. Ha az Almássyval kötött szerződés rossz, ebben jelentékeny része van Gerle bizottsági tag urnak is, aki szinügyi bizottsági tag s mint ilyen, méltóztatott volna annak idején, mikor a szerződést tárgyalták, elfáradni a szinügyi bizottságba.

Egy városatya: A színház rossz, nem a szerződés.

Gaál: A színházról mindenkinek megvan a maga véleménye, egyiknek igen szép lehet és tetszik az, ami a másiknak nem felel meg. Olyan igazgató, akivel mindenki meg lett volna elégedve, még nem volt és nem is lesz, de ez így is van rendjén, mert másképp az igazgatónak nem volna módjában a haladás. Nem tudja megérteni, micsoda indokok támogatják a szinügyi bizottság ellen olyan élesen hangoztatott kifogásokat. Felsorolja a szinügyi bizottság összes tagjait és kijelenti, hogy ezen urak tényeinek megvédelmezé-

A védő.

Irtá: Wladimir Bernstein.

— Egyszerűen nem hiszem!

A vádlott — egy orvos — kitárta karjait és kedélyesen nevetett.

— Ön nem hiszi, doktor? Ugy nézze meg a törvénykönyvet, ime, századik paragrafus...

Megmutattam neki.

— Itt van: „Aki bünyös Oroszország államiséga elleni merényletben...” Olvassa maga tovább... „halálra...”

— Nos?

— Látja?

— Látom.

— Hiszi most már?

— Nem.

— Hogyan? Amit most mutattam magának, az a törvény!

— Milyen törvény ez? Ez 1905-ben történt... Erre nem érvényes!

— Az ügyész a vádiratban a századik paragrafusra hivatkozik.

— Mutassa csak!

— Nézze meg... Itt van... Halálra ítéltetik...

— Nem hiszek benne.

— És mégis ez fenyegeti önt... Kötelességemnek tartom, hogy figyelmeztessen erre, hogy tisztában legyen vele, ha a bíróság előtt nyilatkoznia kell.

— Bolondság! Nem lehet! Mit beszél erőszakos támadásról!... A meeting megkezdődött, mire megjelent a menet a vörös zászlókkal... Mindez úgy tűnik föl előttem, mint valami ködkép... Egy szakasz katona jött szembe s ők is egyesültek velünk. Összebarátkoztunk... A zenekar játszani kezdett... Csodálatos zene! Emelte a hangulatot. A marsellaise hangjai mellett léptettek a köztársasági és a monarchikus

csapatok. Ezeknek is volt zenekaruk és játszott. De hogy mit játszott, ma már nem tudom! Mindegy, de zene volt... A tömeg pedig nőtt... A városi дума elé értünk... Én is, mint дума-tag. A tömeg benyomult... A rendőrbiztos nem volt látható... A tömeg mindjárt megválasztott engem a rendőrbiztos helyébe, hogy a rendet fentartsam. Beleegyeztem. Vagy talán nem. Nem tudom. Ugy emlékezem, nem is kérdeztek... Mintha a munka törvényét tárgyaltuk volna... Olyan ködös az egész... Ez minden... Magam sem értem az egészet. Az emlékem cserbenhagy teljesen.

— És a proklamáció? Ön aláírta.

— Igen, valami írás alá odatettem a nevemet, de nem is olvastam... Ez az egész!

— Ugy, azt hiszi?

— Ha azt mondom, nem is olvastam. Akkor én a pácienseim és a дума részéről annyira igénybe voltam véve, hogy tényleg semmit sem olvastam. Mondhatom önnek, hogy majd elfelejtettem az olvasást. S hogy nézhettem volna meg minden sort abban a zürzavarban... Nem olvastam!...

— Nem fogják önnek elhinni. Egy orvos... Hogy írhatott alá ilyen írást.

— Bocsásson meg nekem, de nem hiszem, hogy nekem ne hinnének! Meg fogom nekik mondani és el kell hinnök.

— Természetesen el kell mesélnie ezt a bíróság előtt... A hang igazsága... De gondoljon arra, hogy haditörvényszék elé kerül. Ott nincs hangulat...

— De csakugyan halálra ítélnének?

— Már mondtam önnek.

— Halálra?! Bolondság!

— Ha így lenne, a vizsgálóbíró nem bocsátott volna száz rubel óvadék fejében szabadon!...

— Igen, az akkor ép olyan idő volt. Akkor szabadon bocsátották az embereket s

megfeledeztek róluk. Önről is megfeledeztek. Ma azonban, ha a százkettedik paragrafusról van szó, mely csak kényszermunkával fenyeget, fölemelik az óvadékot, sőt a vádlottat fogságba vetik, ha az úgy a vizsgálóbírótól a törvényszékhez kerül.

— Tudja, mikor be kellett kötöznie az ügyész feleségét, engem hívtak. Más nem volt, akihez fordulhattak volna. Gazdagon megjutalmazott és melegen megköszönte....

Igen, de neki már semmi dolga itt nincsen. A vizsgálat be van fejezve s az ügyet áttették a haditörvényszékhez. Egy hadbíró vette át a vádat...

— Nem tudom elképzelni...

Épen olyan nyugodtan, ugyanazzal a kedélyes mosollyal hagyta el az orvos a dolgozószobámat, mint ahogy belépett.

S épen ilyen nyugodtan viselkedett a bíróság előtt is.

A vádlottak a büntettek faja szerint csoportokba voltak osztva s minden csoportnak megvolt az ügyésze. Az orvos egy barátomhoz került.

A pör vége felé közeledett. A bíróktól kezdve mindenki fáradt volt. Az orvos változatlan maradt. Odament a vádlottakhoz, barátságosan a vállukra ütött s egyáltalában nem nyugtalankodott.

A hadbíró segédje megtartotta vádbeszédét. A főbírnösök között említette az orvost.

— Az ő számára — mondta — nemcsak azért nincs mentőköriülmény, mert intelligens ember, hanem különösen azért, mert sokkal öregebb, tapasztaltabb, mint a zöld ifjuság s tisztábban látta, hogy mit tesz, mint a többiek. Őt sokkal jobban megilleti a halálbüntetés, mint a többi.

Az orvos össze se rezzent. Csak az ajkai mozdultak meg úgy, mintha fütyülne.

Rákerült a sor az orvos védőjére.

A halálos büntetés réméről beszélt, an-